
2011 m. apgintų agrarinių mokslų daktaro disertacijų apžvalga

PAPRASTOSIOS TRŪKAŽOLĖS (*CICHORIUM INTYBUS* L.) POVEIKIO TRIUŠIŲ VIRŠKINIMO PROCESAMS IR SVEIKATINGUMUI TYRIMAS / EFFECTS OF CHICORY (*CICHORIUM INTYBUS* L.) ON DIGESTIVE PROCESSES AND HEALTH OF RABBITS

Lina Ašmenskaitė

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Paulius Matusėvičius

Disertacija parengta:Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija**Disertacija apginta:**Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija**Gynimo data:**

2011 m. rugsėjo 16 d.

Iki šiol nėra pakankamai duomenų apie paprastosios trūkažolės (*Cichorium intybus* L.) – natūralaus prebiotiko inulino – šaltinį poveikį įvairių triušių organizmo sistemų funkcijoms, organams ir triušių produktyvumui, iki galo nenustatytas jos veikimo mechanizmas. Todėl šio darbo tikslas – nustatyti paprastosios trūkažolės (*Cichorium intybus* L.) poveikį triušių virškinimo procesams ir sveikatingumui. Darbo metu atlikti moksliniai tyrimai, siekta iširti, kaip skirtingas trūkažolės kiekis veikia triušių aklosios ir gaubtinės žarnų turinio fermentacinius procesus. Pirmą kartą iširta skirtingo trūkažolės kiekio poveikis triušių aklosios ir gaubtinės žarnų turinio bakterinių fermentų, lemiančių kancerogeninių metabolitų susidarymą, aktyvumams. Nustatytas trūkažolės poveikis triušių kraujo biocheminiams, triušių klubinės žarnos gleivinės morfologiniams rodikliams ir vidaus organų svoriui. Be to, nustatytas šios pašarinės žaliavos poveikis triušių produktyvumui ir jų fiziologinei būklei. Tyrimų metu gautos žinios bus naudingos siekiant gerinti triušių virškinimo procesus, maisto medžiagų iš pašarų pasisavinimą, gerinant sveikatingumą, didinant saugią triušienos gamybą.

PENĖJIMOSI IR MĖSINIŲ SAVYBIŲ GENETINIŲ ŽYMENŲ TYRIMAI TARP LIETUVOJE VEISIAMŲ KIAULIŲ / INVESTIGATION OF FATTENING AND CARCASS TRAITS GENETIC MARKERS IN PIGS BRED IN LITHUANIA

Renata Bižienė

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Ilona Teodora Miceikienė

Disertacija parengta:Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija**Disertacija apginta:**Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija**Gynimo data:**

2011 m. gruodžio 21 d.

Darbo tikslas – iširti GH (augimo hormono), GHR (augimo hormono receptoriaus), LEP (leptino) ir MYF5 (miogeninio faktoriaus 5) genų genetinių tipų paplitimą tarp Lietuvoje veisiamų kiaulių veislių ir nustatyti šių genų įtaką ūkinėms savybėms. Rasti kiaulių GH1, GH2, GHR, LEP1, LEP2, MYF5 genų polimorfizmai bei nustatyta jų įtaka mėsinių kiaulių ir penėjimo rodikliams sudaro prielaidas šiuos genus naudoti kaip biožymenis selekcijos procese, taip jį paspartinant molekulinį technologijų pagalba, padidinant gyvulių veislinę vertę bei pagerinant jų ūkines savybes bei produkcijos kokybę.

OBELS VAINIKO ARCHITEKTŪROS GENETINĖ KONTROLĖ IR PAVELDĖJIMAS / INHERITANCE AND GENETIC CONTROL OF APPLE CANOPY ARCHITECTURE

Vidmantas Bendokas

Mokslinis vadovas:

Prof. habil. dr. Vidmantas Stanys

Disertacija parengta:Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Sodininkystės ir daržininkystės institutas**Disertacija apginta:**

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. balandžio 29 d.

Naminė obelis (*Malus × domestica* Borkh.) yra vienas plačiausiai auginamų ir ekonomiškai svarbių vaismedžių. Obels vainiko architektūra yra biologinis požymis, nuo kurio priklauso vaismedžio derėjimo tipas, sąnaudų genėjimui poreikis. Obels vainiko architektūros tyrimai apima augimo reguliatorių taikymo, šakų vystymosi, genėjimo, aplinkos veiksnių poveikio augalų vainiko architektūrai tyrimus. Genetiniai ir fiziologiniai aspektai kol kas mažai ištirti.

Darbo tikslas – ištirti obels vainiko architektūros paveldėjimą, nustatyti morfologinius ir molekulinis žymenis, susietus su obels vainiko forma ir numatyti jų panaudojimą juveniliniu raidos tarpsniu prognozuojant obels hibridų vainiko formą.

Mokslinis naujumas. Pirmą kartą nustatyti koloninės ir svyrančio vainiko formos obelių morfologiniai ir biocheminiai žymenys juveniliniu raidos tarpsniu. Šių žymenų naudojimas leidžia atrinkti norimos vainiko formos hibridus pirmaisiais auginimo metais. Nustatyti obels morfologinių požymių, tiesiogiai susietų su vainiko architektūra, paveldėjimo dėsningumai. Ištirta, kad kryžminimuose naudotų koloninių veislių *Co* genas yra heterozigotinės būsenos. Pirmą kartą ištirta augalo hormonų dinamika skirtingos vainiko formos obelių lapuose vegetacijos laikotarpiu. Atskleistas abscizo ir giberelo rūgščių antagonistinis ryšys bei sinerginis ryšys tarp giberelo rūgšties ir zeatino kontroliuojant obelių tarpubamblio ilgį. Pirmą kartą nustatyti biocheminiai žymenys, tinkami hibridų koloninei vainiko formai prognozuoti juveniliniu raidos tarpsniu: koloninės vainiko formos obelims būdingas didelis auksino kiekis, aukštas auksino ir zeatino santykis.

Praktinė darbo vertė. Nustatyti molekuliniai ir morfologiniai obelių hibridų būsimos vainiko formos žymenys leidžia prognozuoti hibridų vainiko architektūrą ir atrinkti norimo fenotipo hibridus pirmaisiais auginimo metais. Sukurtas skirtingos vainiko formos hibridų fondas. Nustatyti obels morfologinių požymių, susietų su vainiko architektūros forma, paveldėjimo dėsningumai leidžia kurti optimalias kryptingos obelių selekcijos programas parenkant kryžminimo komponentus ir vykdant ankstyvą hibridų atranką.

AMINORŪGŠČIŲ PANAUDOJIMAS ŽIEMINIŲ KVIEČIŲ BIOLOGINIO POTENCIALO DIDINIMUI / THE USE OF AMINO ACIDS FOR WINTER WHEAT BIOLOGICAL POTENTIAL ENHANCEMENT

Rūta Dromantiene

Mokslinis vadovas:

Prof. habil. dr. Gvidas Šidlauskas

Disertacija parengta:Aleksandro Stulginskio universiteto
Dirvotyros ir agrochemijos katedra**Disertacija apginta:**

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. kovo 10 d.

Darbo mokslinis naujumas. Detaliai išanalizuota skystųjų amidinio azoto trąšų su įvairių koncentracijų aminorūgštimis įtaka žieminių kviečių produktyvumui ir grūdų kokybinėms savybėms bei grūduose esančių aminorūgščių kiekybinės ir kokybinės sudėties pokyčiams. Atlikti tyrimai leido įvertinti šių trąšų naudojimo technologinius parametrus, t. y. nustatyti optimalią agrobiologiniam potencialui aminorūgščių panaudojimo kartu su skystosiomis amidinio azoto trąšomis koncentraciją.

Darbo praktinė vertė. Tyrimo rezultatai įgalina efektyviau naudoti amidinio azoto lapų trąšas su aminorūgštimis žieminiams kviečiams parenkant tinkamą laiką ir koncentracijas. Tyrimų rezultatai panaudoti kuriant skystąsias amidinio azoto trąšas su aminorūgštimis bei rengiant praktines jų naudojimo rekomendacijas.

SKIRTINGŲ VEISLIŲ ALIEJINIO MOLIŪGO (*CUCURBITA PEPO* L. VAR. *STYRIACA*) VAISIŲ MINKŠTIMO, SĖKLŲ, ALIEJAUS IR IŠSPAUDŲ KOKYBĖS ANALIZĖ / QUALITY ANALYSIS OF DIFFERENT OIL PUMPKIN CULTIVARS (*CUCURBITA PEPO* L. VAR. *STYRIACA*) PULP, SEEDS, OIL AND OIL CAKE

Judita Černiauskiėnė

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Honorata Danilėenko

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto

Sodininkystės ir daržininkystės katedra

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 16 d.

Darbo mokslinis naujumas. Buvo tirtos penkios aliejinių moliūgų veislės. Eksperimento metu nustatyta ir palyginta ne tik aliejinių moliūgų sėklų, bet ir aliejaus, sėklų išspaudų, vaisiaus minkštimo biocheminė sudėtis, juslinės savybės ir maistinė vertė. Nustatyti skirtumai tarp veislių genotipo, koreliaciniai priklausomumai tarp kai kurių moliūgų minkštimo, sėklų, aliejaus cheminės sudėties rodiklių ir meteorologinių sąlygų (saulės spindėjimo trukmės, kritulių, temperatūros). Aliejinių moliūgų vaisių minkštimo bei aliejaus cheminės sudėties priklauso nuo veislės genotipo. Meteorologinės sąlygos daugiau įtakos turėjo aliejinių moliūgų sėklų nei jų minkštimo cheminei sudėčiai: saulės spindėjimo trukmė ir aktyvių temperatūrų suma – žalios, NDF ir MADF ląstelių, žalių baltymų ir žalių riebalų kiekiams. Iškritę moliūgų vegetacijos metu krituliai skatino tik žalios ir NDF ląstelių kaupimąsi.

Darbo praktinė vertė. Aliejinių moliūgų vaisiaus minkštimas, sėklos, aliejus ir išspaudos dėl juose esančio didelio kiekio vertingų baltymų, riebalų ir mineralinių medžiagų gali būti alternatyvi augalinė maisto žaliava ir (ar) priedas inovatyviems produktams kurti.

SVIDRIŲ (*LOLIUM*) GENTIES TRUMPAAMŽIŲ RŪŠIŲ AGROBIOLOGINIS IR SELEKCINIS ĮVERTINIMAS / ASSESSMENT OF SHORT-LIVED RYEGRASS (*LOLIUM*) GENUS FOR AGROBIOLOGICAL TRAITS AND SUITABILITY FOR BREEDING

Vilma Kemešytė

Mokslinis vadovas:

Dr. Nijolė Lemežienė

Disertacija parengta:

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro

Žemdirbystės institutas

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. balandžio 29 d.

Tyrimo tikslas. Įvertinti *L. multiflorum* subsp. *multiflorum*, *L. multiflorum* subsp. *italicum* ir *L. × hybridum* rūšis bei skirtingo ploidiškumo veisles agrobiologiniu ir selekciniu požiūriu Lietuvos sąlygomis.

Tyrimų naujumas. Pirmą kartą Lietuvoje atlikti trumpaamžių svidrių rūšių (*L. multiflorum* subsp. *multiflorum*, *L. multiflorum* subsp. *italicum* ir *L. × hybridum*) genetinių kolekcijų palyginamieji agromorfologinių požymių ir biologinių savybių bei pašarinės vertės tyrimai. Nustatyta, kad morfoanatominė ir DNR elektroforegramų analizės tinka identifikuoti *L. multiflorum* subsp. *multiflorum*. Nustatytas *L. multiflorum* subsp. *multiflorum* veislių SM derliaus stabilumas skirtingomis agroklimatinėmis sąlygomis pagal modelį genotipas × aplinka. Palygintos ir įvertintos *L. multiflorum* subsp. *multiflorum* auginimo galimybės mišiniuose su pupiniais augalais (*Vicia sativa*, *Trifolium resupinatum*) tradicinėje ir ekologinėje žemdirbystės sistemose.

Praktinis pritaikymas. Atrinkta trumpaamžių svidrių vertinga medžiaga bus naudojama selekcijoje.

MIKOPLAZMŲ, IŠSKIRTŲ IŠ GALVIJŲ, RŪŠYS, JŲ BIOLOGINĖS SAVYBĖS / SPECIES AND BIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF MYCOPLASMA ISOLATED FROM CATTLE

Aušra Gabinaitienė

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Jūratė Šiugždaitė

Disertacija parengta:Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija**Disertacija apginta:**Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija**Gynimo data:**

2011 m. lapkričio 4 d.

Mokslinio-tiriamąo *darbo tikslas* – ištirti mikoplazmas galvijų bandose, nustatyti jų biologines savybes ir minimalią antibiotikų slopinamąją koncentraciją. Galvijai – mikoplazmų nešiotojai, nustatyti imunofermentiniu analizės metodu. Kraujo serume antikūnai prieš *Mycoplasma bovis* nustatyti 75 % 110 dienų, 50 % 310 dienų ir 55 % – 510 dienų galvijams. Mikrobiologiniais ir molekulinės biologijos metodais Mollicutes klasės mikroorganizmai išskirti iš 45,56 % 110 dienų, 26,67 % – 310 dienų ir 26,67 % – 510 dienų galvijų nosies ertmės. Identifikuotos trys mikoplazmų rūšys – *Mycoplasma bovis*, *Mycoplasma dispar* ir *Mycoplasma bovirhinis*. Satisinė duomenų analizė parodė, kad galvijų amžius ir produktyvumas turėjo įtakos mikoplazmoms galvijų kvėpavimo sistemoje nustatyti.

MOTIEJUKŲ (*PHLEUM SPP.*) GENETINĖ ĮVAIROVĖ IR ATSPARUMO SAUSRAI MOLEKULINIŲ ŽYMENŲ PAIEŠKA / GENETIC DIVERSITY OF TIMOTHY GRASS (*PHLEUM SPP.*) AND IDENTIFICATION OF GENES INVOLVED IN WATER-STRESS RESPONSE

Kristina Jonavičienė

Mokslinis vadovas:

Dr. Vanda Paplauskienė

Disertacija parengta:Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Žemdirbystės institutas**Disertacija apginta:**

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. rugsėjo 22 d.

Darbo tikslas. Įvertinti pašarinio (*Phleum pratense* L.), stepinio (*Phleum phleoides* L.) ir žemaūgio (*Phleum bertolonii* DC.) motiejukų agromorfologinių požymių, pašarinės vertės rodiklių ir genetinę įvairovę. Palyginti motiejukų rūšių fiziologinį atsaką į sausros stresą, nustatyti pašarinio motiejuko atsparumo sausrai kandidatinius genus ir sužymėti juos daugiametės svidrės genolapyje.

Darbo naujumas. Pasitelkus agromorfologinius, kokybės ir biocheminius-molekulinius metodus ištirtos lietuviškos kilmės pašarinių, žemaūgių bei stepinių motiejukų veislės, selekcinės linijos bei laukiniai ekotipai. Fiziologiniai sausros atsparumo tyrimų rezultatai įrodė, kad stepiniai motiejukai turi geriau išvystytą atsparumo sausrai mechanizmą. Pirmą kartą motiejukuose aptikti ekspresuojami atsparumo sausrai kandidatiniai genai ir HRM metodu sužymėti daugiametės svidrės genolapyje. Dvylika atsparumo sausrai kandidatinių genų išsidėstė 7 daugiametės svidrės sankibos grupėse.

Praktinė darbo reikšmė. Rezultatų apie genetinę įvairovę visuma leis kontroliuoti požymių paveldėjimą ir taip užtikrins kokybiškos motiejukų selekcinės medžiagos kūrimą. Sužymėtieji kandidatiniai genai palengvins tolesnį motiejukų sausros atsako genų ir jų funkcijų tyrinėjimą. Be to, ši informacija gali būti naudojama kitų miglinių šeimos pašarinių žolių veislių selekcinėse programose siekiant išvesti sausrai atsparesnes veisles.

BIODYZELINO GAMYBOS ŠALUTINIŲ PRODUKTŲ PERDIRBIMAS Į APLINKAI DRAUGIŠKUS PRODUKTUS / PROCESSING OF BIODIESEL BY-PRODUCTS INTO ENVIRONMENTAL-FRIENDLY MATERIALS

Milda Gumbytė

Mokslinis vadovas:

Prof. Violeta Makarevičienė

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto
Aplinkos technologijos cheminių ir
biocheminių tyrimų laboratorija

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. kovo 24 d.

Darbo tikslas – ištirti biodyzelino gamybos šalutinių produktų panaudojimo galimybes jų perdirbimui taikant biotechnologinius ir cheminius metodus.

Vykdam tyrimus parinkti efektyvūs biokatalizatoriai ir nustatytos optimalios laisvųjų riebalų rūgščių esterinimo metanolio ir techniniu gliceroliu taikant biotechnologinį metodą sąlygos. Sukurtos principinės laisvųjų riebalų rūgščių esterinimo metanolio ir techniniu gliceroliu technologijos, kurias galėtų diegti biodyzelino gamybos ar kitos suinteresuotos įmonės. Sukurta skystojo kuro emulsijų, į kurių sudėtį įeina techninis glicerolis, receptūra, parengta principinė šių emulsijų gamybos technologija. Nustatyta optimali bioskaidžių plėvelių, sudarytų iš techninio glicerolio ir nuriebalintų rapsų išspaudų, formavimo mišinio sudėtis, kuri gali būti diegiama biologiškai skalių kompozitų pramonėje.

PAPRASTOJO UOSIO (*FRAXINUS EXCELSIOR* L.) DNR POLIMORFIZMAS IR EKOLOGINIŲ SĄLYGŲ ĮTAKA GEMALŲ MORFOGENEZEI *IN VITRO* / DNA POLYMORPHISM OF COMMON ASH (*FRAXINUS EXCELSIOR* L.) AND THE INFLUENCE OF ECOLOGICAL CONDITIONS *IN VITRO* ON MORPHOGENESIS IN ISOLATED EMBRYO CULTURE

Ringailė Lukšienė

Mokslinis vadovas:

Doc. dr. Sigutė Kuusienė

Disertacija parengta:

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Miškų institutas

Disertacija apginta:

Vytauto Didžiojo universitetas

Gynimo data:

2011 m. rugsėjo 23 d.

Šiuo metu paprastojo uosio (*Fraxinus excelsior* L.) masinis nykimas stebimas daugelyje Europos šalių. Lietuvoje uosynų būklės ryškus blogėjimas stebimas nuo 1996 metų. *Tyrimų tikslas* – ištirti paprastojo uosio DNR polimorfizmą ir nustatyti aplinkos sąlygų įtaką gemalų morfogenezei *in vitro*. Paprastojo uosio genetinės įvairovės tyrimams naudoto atsitiktinai pagausintos polimorfinės DNR (APPD), o uosio šeimų motinmedžių bei jų palikuonių panašumo įvertinimui – mikrosatelitų metodas. Nustatytas uosio motinmedžių ir palikuonių genetinis panašumas siekė nuo 42,1 iki 64,9 %. Tai rodo didžiosios dalies tėvinių alelių skirtingumą nuo motinmedžių alelių ir aukštą DNR polimorfizmo lygį paprastojo uosio šeimose. Disertaciniame darbe įvertinti Lietuvos ir Lenkijos paprastojo uosio populiacijų vidupopuliacinės ir tarpopuliacinės genetinės įvairovės rodikliai.

Siekiant išsaugoti nykstančių augalų rūšių genetinę įvairovę, tokios rūšys vis dažniau saugomos ir dauginamos *in vitro* kultūroje. Gemalų kultūra yra patogus metodas stebėti uosio organogenezę *in vitro*. Vienas iš paprastojo uosio genetinės įvairovės išsaugojimo būdų yra dauginimas *in vitro* izoliuotų gemalų kultūroje. Tokie paprastojo uosio gemalų *in vitro* tyrimai Lietuvoje nebuvo dar daryti. Nustatyta optimali maitinamosios terpės sudėtis, pH rodiklio bei šviesos spektro įtaka uosio morfogenezei *in vitro*. Atrinkus geriausius uosio individus *in vitro* pagal morfogenetinį potencialą, buvo pritaikyta metodika kiekybiniam ūglių dauginimui izoliuotų gemalų kultūroje. Šis metodas gali būti taikomas paprastojo uosio *in vitro* atrinktų genotipų mikrovegetatyviniame dauginime.

SAULĖS IR VĖJO ENERGIJOS NAUDOJIMAS PASTATŲ KAIMO VIETOVĖSE ŠILUMOS POREIKIAMS TENKINTI / APPLICATION OF SOLAR AND WIND ENERGY FOR BUILDING HEATING NEEDS IN RURAL AREAS

Antanas Kavolynas

Mokslinis vadovas:

Doc. dr. Ignas Šateikis

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto
Agroenergetikos katedra

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. birželio 23 d.

Darbo tikslas – ištirti aplinką tausojančių atsinaujinančių saulės ir vėjo energijos konversijos sistemų galimybes, tenkinti pastatų kaimo vietovėse šilumos poreikius ir pagrįsti šių sistemų optimalius parametrus.

Atsižvelgiant į planetos gamtos išteklių ribotumą ir siekiant užtikrinti aukštą aplinkosaugos lygį, skatinamas tvarus vartojimas ir gamyba. Vartojant mažiau energijos ir daugiau atsinaujinančių energijos išteklių, galima padidinti energijos tiekimo garantijas bei sumažinti aplinkos taršą.

Lietuvos gyvenamuosiuose būstuose per metus sunaudojama apie 55–57 PJ kuro ir energijos, iš kurių apie 25–27 PJ tenka šilumos reikmėms.

Vienbučiuose, kaimo namuose šilumos reikmėms tenkinti renkamosi krosnys ir autonominiai kieto kuro katilai, naudojantys malkas bei medienos atliekas. Neefektyviai naudojant kurą, degimo metu į aplinką neišvengiamai patenka kenksmingų teršalų. Šilumos reikmėms pasitelkiant atsinaujinančių šaltinių energijos konversijos sistemas, vartojama mažiau kuro ir galima sumažinti kenksmingų teršalų emisijas aplinkai.

Aplinką tausojančių saulės ir vėjo energijos konversijos sistemų naudojimo galimybės priklauso nuo šių energijos šaltinių potencialo ir energijos konversijos sistemų efektyvumo.

Analizuojant daugiamėčius saulės spindulinės energijos ir vėjo energijos potencialo tarpusavio sąveikos ir kitimo dėsningumus nustatyta, kad šias atsinaujinančios energijos rūšis pastatų šilumos reikmėms tenkinti tikslinga naudoti kompleksiskai, energijos srautų subalansavimui numatant energijos akumuliaciją.

Nustatyta, kad vakuuminio saulės kolektorių naudingumo koeficientą galima padidinti optimizuojant šilumnešio debitą.

Tyrimų pagrindu sukurta naujos konstrukcijos kintamo tūrio akumuliacinė talpykla, įgalinanti efektyviau išnaudoti saulės ir vėjo energijos potencialą.

GENOTIPO ĮTAKA GALVIJŲ MĖSINĖMS SAVYBĖMS IR MĖSOS KOKYBEI / AN INFLUENCE OF GENOTYPE ON CATTLE MEAT CHARACTERISTICS AND MEAT QUALITY

Audrius Korsukovas

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Virgilijus Jukna

Disertacija parengta:

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija

Disertacija apginta:

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija

Gynimo data:

2011 m. lapkričio 18 d.

Pirmą kartą vienodomis sąlygomis atliktas Lietuvos juodmargių galvijų kryžminimo su populiariausiomis mėsinėmis veislėmis efektyvumo palyginamasis įvertinimas. Dispersinės analizės metodu nustatyta buliaus ir veislės poveikis Lietuvos juodmargių galvijų mėsos produkcijai ir kokybei. Nustatyta genotipo įtaka racio- no maisto medžiagų virškinamumui.

Tyrimų duomenys turės įtakos efektyvesniam Lietuvos juodmargių galvijų panaudojimui kokybiškos galvijienos gamybai. Veislės ir buliaus įtakos palikuonių mėsos kokybei išaiškinimas turi didelę praktinę reikšmę parenkant kryžminimui veisles ir atskirus reprodaktorius.

SKIRTINGŲ INTENSYVŲ TREŠTŲ VASARINIŲ RAPSŲ (*BRASSICA NAPUS* L.) BIOPOTENCIALO FORMAVIMOSI DĖSNINGUMAI ĮVAIRIAUS TANKUMO PASĖLIUOSE / THE REGULARITIES OF BIOPOTENTIAL FORMATION OF SPRING OILSEED RAPE (*BRASSICA NAPUS* L.) FERTILIZED AT DIFFERENT INTENSITIES IN DIFFERENT CROP STAND DENSITIES

Robertas Kosteckas

Mokslinis vadovas:

Prof. habil. dr. Rimantas Velička

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto
Žemdirbystės katedra

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 15 d.

Tyrimų tikslas. Nustatyti pasėlio tankumo ir tręšimo įtaką vasarinių rapsų pasėlio produktyvumui.

Mokslinio darbo naujumas. Pirmą kartą Lietuvos agroklimatinėmis sąlygomis nustatytas optimalus skirtingomis mineralinėmis mitybos sąlygomis augintų vasarinių rapsų tankumas pagal fiziologinių rodiklių kitimą vegetacijos laikotarpiu, įvertinant aplinkos sąlygų, augalo fotosintezės ir derliaus formavimosi tarpusavio priklausomumus. Nustatyta, kad skirtingai tręštuose įvairaus tankumo vasarinių rapsų pasėliuose augalų fotosintezę, aplinkos sąlygas ir rapsų produktyvumą sieja tarpusavio koreliaciniai priklausomumai.

OKSIDACIJOS ĮTAKOS BIOLOGINĖS KILMĖS BAZINIŲ ALYVŲ SAVYBĖMS TYRIMAS / RESEARCH ON OXIDATION INFLUENCE ON THE PROPERTIES OF BIOLOGICAL BASE OILS

Raimondas Kreivaitis

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Juozas Padgurskas

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto
Mechanikos katedra

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. spalio 28 d.

Darbo tikslas – vertinant tribologines savybes ištirti vietinių augalinės ir gyvūninės kilmės žaliavų potencialą gaminant aplinkai draugiškas bazines alyvas, nustatyti pasirinktos žaliavos oksidacijos įtaką jos savybėms bei įvertinti biologinių gebėjimą suirti.

Pirmą kartą kompleksiskai ištirta oksidacijos įtaka fiziniams-cheminiams ir tribologiniams rapsų aliejaus savybėms bei jo biologiniam suirstamumui. Nustatyta, kad tribologinėms savybėms didžiausią įtaką turi oksidacijos produktai – peroksidai ir didelės molekulinės masės junginiai. Pagaminti natūralūs antioksidantai ir ištirtas jų veiksmingumas gerinant rapsų aliejaus atsparumą oksidacijai. Ištirta rapsų aliejaus oksidacijos įtaka korozinėms savybėms. Nustatyta, kad net ir labai oksiduoto rapsų aliejaus korozinės savybės iš esmės nepakinta. Ištirta oksidacijos ir natūralių antioksidantų įtaka rapsų aliejaus biologiniam suirstamumui. Nustatyta, kad nei gryno, nei natūraliais antioksidantais modifikuoto rapsų aliejaus oksidacija biologiniam suirstamumui didelės reikšmės neturi.

Išaiškinta Lietuvoje gaminamų augalinių aliejų panaudojimo gaminant bazines aplinkai draugiškas alyvas galimybė. Ištirtos rapsų aliejaus tepamosios, fizinės-cheminės ir korozinės savybės bei jų kitimas vykstant oksidacijai. Tai leidžia efektyviau prognozuoti eksploatuojamos alyvos savybių kitimą. Ištirti natūralūs antioksidantai gali būti naudojami gaminant vienkartinio naudojimo aplinkai draugiškas alyvas.

SKIRTINGOS BIOLOGINĖS KILMĖS MEDAUS KOKYBINIAI RODIKLIAI IR JŲ SAVYBĖS, SAŠAJA SU DEKRISTALIZAVIMU / PROPERTIES AND QUALITY INDICATORS OF DIFFERENT BIOLOGICAL ORIGIN HONEY AND THEIR RELATIONSHIP TO DECRYSTALLIZATION

Justinas Kretavičius

Mokslinis vadovas:

Dr. Jurgis Gediminas Račys

Disertacija parengta:

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Žemdirbystės institutas

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 13 d.

Darbo tikslas. Įvertinti skirtingos biologinės kilmės medaus įvairių dekrystalizavimo būdų galimybę, atskleisti dekrystalizavimo ir sandėliavimo metu meduje vykstančius procesus, įvertinti kintančią medaus kokybę bei poveikį žmonių alerginėms reakcijoms.

Disertacijoje nagrinėjami skirtingos biologinės kilmės medaus fizikocheminiai ir biocheminiai parametrai. Detali analizė padėjo atskleisti vertingiausias medaus rūšis. Atlikti detalūs medaus savybių tyrimai padės atskleisti dekrystalizavimo ir sandėliavimo sąlygų ryšį su fizikocheminiais ir biocheminiais parametrais bei gali būti naudingi praktiniu požiūriu parenkant optimalius medaus terminio apdorojimo režimus, tausojančius jo vertingąsias savybes.

Mokslinio darbo naujumas. Pritaikius medui elektrocheminį matavimo metodą, ištirta gliukozės oksidazės terminė inaktyvacija medaus aplinkoje. Pirmą kartą tirtas mikrobangų poveikis įvairiems medaus parametrams kontroliuojant jo apdorojimo laiką ir temperatūrą. Įvertinta konsistencijos, fermentų ir antioksidantų aktyvumo kitimo dinamika (sandėliuojant medų 18 mėn.). Įvertintos Lietuvoje gyvenantiems žmonėms pasireiškiančios alergijos, kurias išprovokuoja skirtingos botaninės kilmės medus. Pirmą kartą vertintas alergiškumas grikių medui bei trumpalaikio terminio apdorojimo medui.

KRIPTOGAMŲ ĮVAIROVĖ SKIRTINGO MIŠKŲ ŪKINĖS VEIKLOS INTENSYVUMO SENUOSE PLAČIALAPIŲ IR MIŠRIUOSE SU PLAČIALAPIAIS MEDŽIAIS MIŠKUOSE / CRYPTOGRAM DIVERSITY IN OLD FORESTS OF BROADLEAVED TREES AND MIXED WITH BROADLEAVED TREES FORESTS WITH DIFFERENT MANAGEMENT INTENSITY

Žydrūnas Preikša

Mokslinis vadovas:

Doc. dr. Gediminas Brazaitis

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto
Ekologijos katedra

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. rugsėjo 16 d.

Plačialapiai miškai turi didžiausią įtaką biologinei įvairovei iš visų vidutinių platumų (temperatinių) miškų Europoje. Kartu jie yra vieni labiausiai pažeistų ir nykstančių biomų pasaulyje. Sengirių mažėjimas ir fragmentacija yra pagrindinė grėsmė daugeliui Europos miškų rūšių. Siekiant tvaraus ūkininkavimo, būtina žinoti retų ir nykstančių rūšių ekologinius poreikius. Tokių žinių kriptogamų (briofitų, grybų ir kerpių) srityje labai trūksta. Lietuvoje dar nebuvo kriptogamų kompleksiskai analizuojami. Disertacijoje nustatyta kriptogamų rūšių skaičiaus ir gausos priklausomybė nuo įvairių medyno parametrų, skirtingų aplinkos veiksnių. Rūšys suklasifikuotos pagal jų augimo vietą ir aplinkos sąlygas. Įvertinti kriptogamų rūšių ir gausos pokyčiai skirtingos ūkininkavimo istorijos medynuose. Nustatytas stambios negyvos medienos sengirėse kiekis bei pasiskirstymas. Kritinė negyvos medienos riba, po kurios dauguma saprotrofinių organizmų išlieka ilgą laiką. Surinkta ir išanalizuota daug vertingos medžiagos apie atskirų kriptogamų rūšių plačialapių miškų, esančių už buko (*Fagus sylvatica*) arealo ribos, sengirėse, buveinių pasirinkimą ir pasiskirstymą jose. Išaiškinta daug saugomų, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą bei labai retų ar retų kriptogamų rūšių naujų radaviečių.

MIGLINIŲ JAVŲ DERLIAUS FORMAVIMO ASPEKTAI SKIRTINGO INTENSYVUMO AGROEKOSISTEMOSE / ASPECTS OF CEREAL YIELD FORMATION IN DIFFERENT INTENSITY AGROECOSYSTEMS

Virmantas Povilaitis

Mokslinis vadovas:

Dr. Sigitas Lazauskas

Disertacija parengta:Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Žemdirbystės institutas**Disertacija apginta:**

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. balandžio 18 d.

Tirti vasarinių miežių ir žieminių kviečių derliaus formavimosi aspektai skirtingo intensyvumo agroekosistemose.

Darbo tikslas. Ištirti žieminių kviečių ir vasarinių miežių, auginamų skirtingo intensyvumo agroekosistemose vidutinių platumų klimato zonos šiauriniame regione, esančiame giliau karbonatingame sekliai glėjiškame rudžemyje, augimo ir derliaus formavimosi ypatumus, įvertinti modelio DSSAT v4.0.2.0 tinkamumą derliaus formavimosi procesų skaičiavimuose.

Mokslinis naujumas. Nustatyta, kad vidutinių platumų klimato zonos šiaurinėje dalyje esančiuose rudžemyuose pagal įprastinę technologiją auginami migliniai javai formuoja didesnę nei auginami ekologiškai lapų indeksą ir turi didesnę fotosintezės potencialą, kuris glaudžiai koreliuoja su grūdų ir biomasės derliumi. Modelis DSSAT v4.0.2.0 sąlyginai gerai skaičiuoja žieminių kviečių ir vasarinių miežių grūdų derlių vyraujant palankioms meteorologinėms sąlygoms ir auginant juos pagal įprastinę žemdirbystės technologiją, todėl gali būti taikomas derliaus ir jo formavimosi procesų kiekybiniais skaičiavimams. Trumpalaikiai vandens stygiaus stresai laikinai sumažina grynąją fotosintezės produktyvumą ir juos galima identifikuoti modeliuojant. Keičiantis klimatui didėjanti vidutinė oro temperatūra trumpins miglinių javų vegetaciją ir netaikant adaptacinių priemonių gali net mažinti grūdų derlių.

Praktinė darbo reikšmė. Žieminių kviečių ir vasarinių miežių derliaus formavimosi bei vandens ir azoto trūkumo sukeltų stresų analizės rezultatai padės patikslinti auginimo technologijas našiuose šalies dirvožemyuose. Azoto koncentracijos augaluose kitimas vegetacijos laikotarpiu yra skirtingo intensyvumo.

SKIRTINGO NAŠUMO DIRVOŽEMIŲ POKYČIAI EKOLOGINĖJE IR TAUSOJAMOJOJE ŽEMDIRBYSTĖS SISTEMOSE / CHANGES OF DIFFERENT PRODUCTIVITY SOIL PARAMETERS IN ORGANIC AND SUSTAINABLE CROPPING SYSTEMS

Laura Masilionytė

Mokslinis vadovas:

Dr. Stanislava Maikštėnienė

Disertacija parengta:Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Žemdirbystės institutas**Disertacija apginta:**

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. gegužės 27 d.

Tyrimų tikslas – ištirti pagrindinių mitybos elementų pokyčius skirtingą našumo potencialą sukaupusiuose sunkaus priemolio glėjiškuose rudžemyuose naudojant įvairias tręšimo sistemas bei pagrindinių ir tarpinių pasėlių derinius tausojamojoje ir ekologinėje žemdirbystėje ir nustatyti jų poveikį sėjomainos augalų produktyvumui.

Mokslinio darbo naujumas. Įvertintos įvairių tręšimo sistemų, naudojamų ekologinėje ir tausojamojoje žemdirbystėje, potencinės galimybės humuso ir pagrindinių mitybos elementų stabilumui dirvožemyje išlaikyti. Ištirta įvairių organinių trąšų derinių (mėšlo, šiaudų, daugiamečių žolių atolo ir tarpinių pasėlių žaliosios trąšos) įtaka mitybos elementų balansui ir jų judriųjų formų pokyčiams dirvožemyje. Nustatytas tarpiniuose pasėliuose skirtingomis biologinėmis savybėmis pasižyminčių augalų, augintų vienanariame pasėlyje ar mišinyje, biomasės kiekis, kokybiniai parametrai ir poveikis dirvožemio savybėms bei pagrindinių pasėlių produktyvumui. Aplinkosauginiu požiūriu įvertinta trąšų ir tarpinių pasėlių įtaka N min. susikaupimui ir išsilaikymui dirvožemyje. Šie tyrimai teikia naujų mokslo žinių, kaip kinta skirtingo humusingumo sunkaus priemolio glėjiško rudžemio pagrindiniai našumo parametrai ir augalų produktyvumas dėl skirtingų tręšimo sistemų naudojimo pereinant iš intensyvosios į alternatyvias žemdirbystės sistemas.

POMIDORŲ VEISLIŲ ĮVERTINIMAS IR ATRANKA HETEROZINIAMS HIBRIDAMS KURTI / EVALUATION AND SELECTION OF TOMATO VARIETIES TO BREED HETEROSIC HYBRIDS

Audrius Radzevičius

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Česlovas Bobinas

Disertacija parengta:Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Sodininkystės ir daržininkystės institutas**Disertacija apginta:**

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 14 d.

Nustačius tėvinių formų vertę ir įvertinus sukauptą pomidorų veislių genofondą, galima kryptingai parinkti formas kryžminimams ir ateityje sukurti hibridus, išsiskiriančius pomidorų vaisių maistine verte bei kokybe. *Tyrimų tikslas* – ištirti pomidorų vaisių morfologinius ir biocheminius parametrus, remiantis gautais rezultatais atrinkti veisles ar linijas, išsiskiriančias atskirais požymiais, ir jas panaudoti tolesniuose kryžminimuose siekiant sukurti išskirtinės kokybės hibridus, kurie galėtų būtų naudojami kaip funkcionalusis maistas.

Darbo naujumas. Įvertinta pagal likopeno ir β -karotino kiekį Lietuvos selekcininkų sukurtos ir introdukuotos pomidorų veislės. Nustatyti biocheminiai ir morfologiniai vaisių parametrai bei jų tekstūra. Atlikti kryžminimai pagal atskirus kiekybinius ir kokybinius požymius bei įvertinti naujai sukurti heteroziniai hibridai. Įvertinus naujai sukurtų selekcininkų numerinių biocheminę sudėtį bei jų išskirtinumą, galima atrinkti tris valgomojo pomidoro (*Lycopersicon esculentum* Mill.) – A-02; A-03; A-08 ir du vynuoginių pomidorų (*Lycopersicon esculentum* Mill. var. *Cerasiforme* (Dunal) A. Gray) – A-09; A-10 selekcininkų numerius tolimesniems konkursiniams veislių bandymams ir įteisinti juos kaip naujus lietuviškus pomidorų hibridus.

Praktinė darbo vertė. Remiantis gautais rezultatais, atrinktos veislės ir linijos, pasižyminčios vertingomis biocheminėmis savybėmis bei geru produktyvumu. Atrinktos veislės ir selekcinės linijos bus panaudotos tolimesniuose kryžminimuose (kaip donorai su geriausiomis ūkinėmis ir biologinėmis savybėmis), o sukurti nauji hibridai leis praplėsti pomidorų asortimentą išskirtinės kokybės vaisiais ne tik Lietuvos bet ir užsienio rinkose.

KINTANČIO KLIMATO IR APLINKOS VEIKSNIŲ KOMPLEKSNIO POVEIKIO ŽIRNIŲ FIZIOLOGINIAMS RODIKLIAMS MODELIAVIMAS / THE MODELING OF COMPLEX IMPACT OF CHANGING CLIMATE AND ENVIRONMENTAL FACTORS ON PEA PHYSIOLOGICAL INDICES

Sandra Sakalauskiene

Mokslinis vadovas:

Dr. Aušra Brazaitytė

Disertacija parengta:Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Sodininkystės ir daržininkystės institutas**Disertacija apginta:**

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 14 d.

Gamtiniai ir antropogeniniai veiksniai sukelia stresą, kuris neigiamai veikia augalų fiziologinius procesus.

Tyrimų tikslas – ištirti diferencijuotą ir kompleksinę aplinkos veiksnių poveikį skirtingų genotipų sėjamojo žirnio (*Pisum sativum* L.) fiziologinei reakcijai bei nustatyti šių veiksnių tarpusavio sąveikos įtaką fiziologiniams rodikliams.

Mokslinis naujumas. Modeliuojant dabartinius aplinkos temperatūros bei CO₂ koncentracijos parametrus buvo nustatyta sėjamojo žirnio augalų fiziologinės reakcijos pokyčiai veikiant skirtingos substrato drėgmės ir UV-B spinduliuotės. Įvertinta žirnių fiziologinė reakcija į skirtingo substrato drėgmės ir UV-B spinduliuotės poveikį padidėjusios CO₂ koncentracijos ir pakilusios temperatūros fone.

ORGANINIŲ MULČIŲ POVEIKIS DIRVOŽEMIO SAVYBĖMS, SEGETINEI FLORAI IR AUGALŲ DERLINGUMUI / THE EFFECT OF ORGANIC MULCHES ON SOIL PROPERTIES, SEGETAL FLORA AND CROP PRODUCTIVITY

Aušra Sinkevičienė

Mokslinis vadovas:

Doc. Darija Jodaugienė

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto
Žemdirbystės katedra

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. birželio 22 d.

Mokslinio darbo naujumas. Ekologinės žemdirbystės sąlygomis kompleksiskai įvertintas organinių mulčių poveikis dirvožemio agrofizikinėms, agrocheminėms bei biologinėms savybėms, pasėlių piktžolėtumui ir augalų produktyvumui, atliktas organinių mulčių poveikio integruotas vertinimas. Tai suteikia naujų žinių apie dirvožemio derlingumo palaikymą ir alternatyvią piktžolių kontrolės priemonę – dirvos mulčiavimą bei jo pritaikymą agrarinėse ekosistemose.

Darbo praktinė vertė. Organinių mulčių rūšių ir sluoksnio storio poveikio dirvožemio savybėms, segetinei florai ir augalų derlingumui tyrimas yra svarbus parenkant mulčiavimo technologiją ekologiniuose ūkiuose. Tinkamai parinktos rūšies mulčias užtikrina dirvožemio agrofizikinių ir agrocheminių savybių gerinimą, didina žemės ūkio augalų derlingumą bei efektyviai mažina piktžolių plitimą.

LIETUVOS MIŠKŲ TRAKO BIOMASĖS KIEKYBINIAI IR KOKYBINIAI RODIKLIAI / QUANTITATIVE AND QUALITATIVE INDICES OF UNDERBRUSH BIOMASS IN LITHUANIAN FORESTS

Mindaugas Škėma

Mokslinis vadovas:

Dr. Virgilijus Mikšys

Disertacija parengta:

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Miškų institutas

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 9 d.

Nnustatyta miško trako rūšių – lazdyno, šermukšnio ir šalteksnio biomasė (bendroji ir frakcijų), jos struktūra ir biomasės bei morfometrinių rodiklių ryšiai. Sukurti metodai miško trako biomasei įvertinti pagal miškų inventorizacijai naudojamus parametrus.

Trako medelių biomasę galima nustatyti pagal jos ryšius su trako medelių morfometriniais rodikliais (stiebų skersmuo 0,3 ir 1,3 m aukštyje bei aukščiau).

Trake augančių lazdynų, šermukšnių ir šalteksnių stiebų, šakų ir lapų procentinė biomasės dalis nekinta keičiantis stiebo skersmeniui. Šių rūšių lapų biomasės įvertinimui naudojami du nepriklausomi kintamieji (stiebų skersmuo ir aukštis), ryšių glaudumas beveik nepadidėja. Lajos biomasę labiau lemia viršutinio ardo veikiamas šviesos kiekis, o ne jų tarpusavio cėninė sąveika, traku negalioja medžių ardui būdingi lapų biomasės kitimo dėsniniai.

Trako šilumingumo, peleningumo ir drėgnio tyrimai Lietuvoje nebuvo atlikti. Nustatytos lazdynų, šermukšnių bei šalteksnių šilumingumo ir peleningumo reikšmės tarp šių rūšių mažai skiriasi ir yra panašios į kitais tyrimais nustatytas medžių ir krūmų rūšių analogiškų rodiklių reikšmės. Vertinant traką kaip biokurą, nedideli skirtingų trako rūšių šilumingumo ir peleningumo reikšmių skirtumai nėra reikšmingi. Nustatytos lazdyno, šermukšnio ir šalteksnio drėgnio, šilumingumo ir peleningumo reikšmės panašios į pagrindinių medžių rūšių šilumingumo ir peleningumo reikšmes. Trako medelių drėgnis nepriklauso nuo jų morfometrinių rodiklių reikšmių. Nustatytas trake augančių lazdynų, šermukšnių ir šalteksnių lapų drėgnis yra žymiai didesnis nei stiebų ar šakų, bet, naudojant traką kaip biokurą, didžioji lapų dalis lieka nepanaudota.

Pirmą kartą nustatyta suminė Lietuvos miškų trako biomasė ir ją lemiantys veiksniai, iš kurių svarbiausi – augavietės derlingumas ir medyne vyraujanti medžių rūšis.

Šio darbo rezultatai leidžia objektyviai įvertinti Lietuvos miškų trako biomasės išteklius bei jų panaudojimo galimybes.

VAKARŲ EUROPOS EKOTIPO VASARINIŲ MIEŽIŲ ATSPARUMO TIPŲ VYRAUJANTIEMS GRYBINIŲ LIGŲ PATOGENAMS TYRIMAI / *PYRENOPHORA* *TERES* POPULATION STRUCTURE AND RESISTANCE OF SPRING BARLEY OF WEST EUROPEAN ECOTYPE TO NET BLOTCH

Gražina Statkevičiūtė

Mokslinis vadovas:

Dr. Algė Leistrumaitė

Disertacija parengta:

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Žemdirbystės institutas

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. rugsėjo 22 d.

Tyrimų tikslas. Ištirti tinkliškosios dryžligės patogeno *Pyrenophora teres* genetinę įvairovę. Įvertinti Vakarų Europos ekotipo vasarinių miežių veislių atsparumą tinkliškajai dryžligei bei selekcinio vertingumo požiūriu.

Mokslinio darbo naujumas. Pirmą kartą panaudojant molekulinis žymeklius iširta tinkliškosios dryžligės patogeno *Pyrenophora teres* populiacijos genetinę įvairovę, nustatyti *P. teres* formų ir lytinio dauginimosi tipų sutinkamumas Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Lietuvos sąlygomis įvertintas Vakarų Europos ekotipo 150 vasarinių miežių veislių ir linijų jautrumas tinkliškajai dryžligei esant skirtingai pradinėi infekcijai.

Praktinis pritaikymas. *Pyrenophora teres* populiacijų genetinės įvairovės ir lytinio dauginimosi tipų tyrimų rezultatai bus naudojami vasarinių miežių veislių selekijoje siekiant padidinti naujų veislių atsparumą tinkliškajai dryžligei. Atrinktos didžiausiu atsparumu tinkliškajai dryžligei pasižymintios veislės bus panaudotos kaip pradinė medžiaga vasarinių miežių selekijos programose.

SUBJEKTYVI GEROVĖ IR SOCIALINĖ ATSKIRTIS: PAGYVENUSIŲ ŽMONIŲ ATVEJIS / SUBJECTIVE WELLBEING AND SOCIAL EXCLUSION: A CASE OF ELDERLY PEOPLE

Gintarė Vazonienė

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. A. Krupavičius

Disertacija parengta:

Aleksandro Stulginskio universiteto
Ekonomikos katedra

Disertacija apginta:

Kauno technologijų universitetas

Gynimo data:

2011 m. gegužės 26 d.

Remiantis subjektyvios gerovės ir socialinės atskirties teorijomis bei metodologinėmis priemonėmis, disertacijoje analizuota pagyvenusių žmonių, kaip potencialios socialiai atskirtos grupės, subjektyvi gerovė ir turintys tam įtakos veiksniai.

Mokslinė tyrimo problema – subjektyvios pagyvenusių žmonių, kaip potencialiai socialiai atskirtos grupės, gerovės ypatybių analizė.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti subjektyvios pagyvenusių žmonių, kaip potencialios socialiai atskirtos asmenų grupės, gerovės ypatybes. Empirinio tyrimo rezultatai atskleidė, kad subjektyvi pagyvenusių žmonių gerovė labiausiai veikiama socialinių ekonominių veiksnių. Išryškėjo tokios subjektyvios pagyvenusių žmonių gerovės ypatybės: dominuoja vidutiniai subjektyvios gerovės vertinimo balai; blogiau gerovę vertina pagyvenę vyrai nei moterys; geresne gyvenimo kokybe pasižymi 60–69 metų amžiaus respondentai, blogesne – 70–79 metų asmenys; moterys yra laimingesnės nei vyrai; vyrai taip pat mažiau patenkinti dabartiniu gyvenimu nei moterys; moterims ypatingai aktuali šeiminė situacija, o vyrams – materialinė gerovė. Ekonomiškai aktyvių pagyvenusio amžiaus gyventojų gerovės charakteristikos geresnės. Stiprūs ryšiai su artimąja socialine aplinka (šeima, gimine ir pan.) veikia integracijos į visuomenę procesą, o silpni – susiję su laipsnišku atskyrimu nuo socialinio ekonominio gyvenimo.

Tyrimo rezultatai parodė, kad net 51 % pagyvenusių žmonių jaučiasi atskirti gyvenamojoje vietovėje. Didžiausią grėsmę tapti socialiai atskirtais patiria ir blogiausiai gerovės vertinimus pažymėjo pesimistai, blogos sveikatos, menko išsilavinimo, turintys mažas pajamas, gyvenantys vieni (ypač našliai) pagyvenę asmenys, kurie retai dalyvauja socialiniame gyvenime ir yra nusivylę šalies politine situacija.

PH ĖMINIŲ PAĖMIMO METODAI IR DUOMENŲ GEOSTATISTINĖ ANALIZĖ SKIRTINGO RELJEFO BEI GENEZĖS DIRVOŽEMIUOSE / SOIL SAMPLING METHODS FOR PH TESTS IN SOILS OF DIFFERENT GENESIS AND RELIEF AND GEOSTATISTICAL ANALYSIS OF DATA

Donatas Šumskis

Mokslinis vadovas:

Prof. habil. dr. Gediminas Staugaitis

Disertacija parengta:

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
Žemdirbystės institutas

Disertacija apginta:

Aleksandro Stulginskio universitetas

Gynimo data:

2011 m. lapkričio 3 d.

Tikslas. Nustatyti skirtingo reljefo ir genezės dirvožemiuose tinkamiausią pH tyrimams ėminių paėmimo metodą, įvertinti duomenų erdvinę priklausomybę ir interpoliavimo galimybes.

Darbo mokslinis naujumas. Taikant įvairius ėminių paėmimo metodus, naudojant dirvožemių ir dirvožemio agrocheminių savybių duomenų bazes, Lietuvoje skirtingo reljefo ir genezės dirvožemiuose naujai įvertinti pH tyrimo, taikant GIS, metodiniai klausimai ir geostatistinių metodų panaudojimo galimybės.

KARVIŲ PIENO PRODUKCIJOS TYRIMAI TAIKANT INOVATYVIAS MELŽIMO TECHNOLOGIJAS / RESEARCH ON COW MILK PRODUCTION BY USING INNOVATIVE MILKING TECHNOLOGIES

Genadijus Vorobjovas

Mokslinis vadovas:

Prof. habil. dr. Česlovas Jukna

Disertacija parengta:

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija

Disertacija apginta:

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 22 d.

Darbe tyrinėjama Lietuvos juodmargių karvių pieno produkcijos rodiklių raida taikant inovatyvias melžimo technologijas: robotizuotą melžimą ir tešmens fizioterapiją lazerio šviesa.

Darbo tikslas – nustatyti ir įvertinti karvių pieno kiekio, sudėties ir kokybės rodiklius, pakeitus melžimo būdą nuo pieno linijos į robotizuotą melžimą. Nustatyti melžimo sistemos rodiklių raidą ir fizioterapijos lazerio šviesos poveikį karvių tešmeniui bei pieno produkcijai ir mikroflorai.

Gautais rezultatais nustatyta taikomų technologijų įtaka pieno kiekiui, sudėčiai, kokybei, pieno mikroflorai ir tešmens sveikumo rodikliams. Todėl norint pagerinti karvių pieno kokybę ir primilžį, modernizuojant pieno ūkius inovatyviomis technologijomis, patartina robotizuoti karvių melžimą ir taikyti karvių tešmens fizioterapiją lazerio šviesa.

PERIODO PO VERŠIAVIMOSI EIGOS KLINIKINIS VERTINIMAS IR OPTIMIZAVIMAS / CLINICAL EVALUATION AND OPTIMIZATION OF THE POST- PARTUM PERIOD OF COWS

Vilius Žiogas

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Vytuolis Žilaitis

Disertacija parengta:

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija

Disertacija apginta:

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto
Veterinarijos akademija

Gynimo data:

2011 m. gruodžio 23 d.

Vertinta kompiuterine bandos valdymo sistema fiksuojamų rodiklių (karvių judrumo, pieno elektrinio laidumo, masės pokyčio) klinikinė reikšmė prognozuojant karvių sveikatingumą po veršiovimosi. Nustatytas ryšys tarp kraujo gliukozės, hidroksibutiratų koncentracijos, fermentų aktyvumo ir kompiuterine bandos valdymo sistema fiksuojamų rodiklių. Įvertintas judrumo, pieno elektrinio laidumo, kūno masės pokytis ir karvių sveikatingumas laikotarpiu po veršiovimosi, atlikus profilaktinį gydymą prieš ketozę.

Pagal bandos valdymo sistema fiksuojamų rodiklių pokyčius, tikslinga prognozuoti karvių sveikatingumą po prieauglio atvedimo. Karvių sveikatingumas po veršiovimosi padidėja atlikus profilaktinį gydymą prieš ketozę.

Parengė Reda Skrodenytė

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus mokslinė sekretorė

Pagal Lietuvos mokslo tarybos duomenų bazėje pateiktą informaciją